

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning [VT 14]

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Författare: Zakaria Omar Abdulkadir, Wais Timor

Handledare: Petra Svensson

Examinator: Ylva Norén Bretzer

Ansvar, Göteborgs Stad och EU

Abstract

Democracy deficits have been a large issue within the research concerning the European Union for quite some time now. In an attempt to gain knowledge about this phenomenon the authors chose to study how accountability within regional cooperation between the city of Gothenburg and the European Union is organized. Thru interviews with key actors on several levels of governance we reached the conclusion that the accountability is tainted with informal and highly diagonal accountability relationships. This makes it difficult to tell who has done what and how to rend account from actors.

Innehåll

Abstract	1
Inledning.....	3
Problemdiskussion	5
Syfte och frågeställningar.....	7
Disposition.....	8
Forskningsöversikt och teoretisk referensram.....	9
Begreppsdiskussion	9
Tidigare forskning.....	10
Teori.....	13
Multi-level governance.....	13
Analysera och Bedöma Ansvar: Ett konceptuellt ramverk.....	13
Analysschema.....	21
Material och metodbeskrivning	23
Forskningsansats	23
Forskningsdesign	23
Val av fall	24
Val av intervjupersoner	25
Val av data	26
Intervjuguide	27
Resultat.....	28
Analys	33
Slutsats	40
Referenslista.....	42
Bilaga 1	45
Intervjuguide	45

Inledning

Just nu är Europaparlamentsvalet en av de hetaste frågorna i samhället. I valet ska EU:s 400 miljoner medborgare rösta fram 751 ledamöter. De här ska representera sina medborgare i Europaparlamentet under de kommande fem åren. Europaparlamentet är ett av de lagstiftande organen i EU och har därmed en stor roll i unionens verksamhet (EU-upplysningen, 2012, *EU-valet* 2014).

I skuggan av Europaparlamentsvalet pågår det på förvaltningshögskolans en kandidatuppsatskurs där vi valt att skriva om just den Europeiska Unionen och dess samverkan med Göteborgs Stad.

EP-valet är av stor betydelse för demokratin och legitimiteten hos den Europeiska unionen då det är det enda demokratiska verktyg som vi medborgare har för att uttrycka vår åsikt kring hur EU ska fungera. Det är vårt sätt att ställa våra Europarepresentanter till svars för den politik som bedrivs.

Det finns akademiker som menar att vi i Sverige i hög grad påverkas av beslut från EU då uppemot 60 % av de beslut som fattas av kommunfullmäktige har koppling till EU.

Göteborgs Stad har sedan Sveriges inträde i EU år 1995 arbetat med EU-projekt. År 2012 hade Göteborgs Stad 167 projekt i gång som delfinansierades av EU. Totalt spenderade EU ca 71,5 miljoner kronor i de här projekten (Göteborgs Stad, 2011, *EU-projekt inom Göteborgs Stad*.) Merparten av pengarna har gått till så kallad ny kompetens. EU-projekten har sin bas i att människor som står inför liknande utmaningar samverkar med varandra (Göteborgs Stad, 2012, *Nya insikter genom EU-projekt*).

År 2011 kunde tidningen Göteborgs Posten avslöja att ett av Göteborgs Stads EU-projekt inte utförts som lovat. I en stor exposé hade GP kartlagt det misslyckade Upp-projektet vars syfte var att motverka ungdomsarbetslöshet. Granskningen visade på att det förekommit stor oförsiktighet gällande redovisning, rapportering och användande av resurser. Året därpå släppte Svenska ESF-rådet sin syn på saken i en rapport som bekräftade mycket av det som GP konstaterat bland annat; omotiverade inköp, olovliga avtal med sponsorer, otillåtet användande av lokaler samt att varken kvantitativa eller kvalitativa mål uppfyllts (Göteborgs, Posten, 2012, *Granskningen av Upp i korthet*).

I en artikel från GP citeras politikern Eva Ossiansson där hon säger att de ansvariga politikerna borde haft något bättre att säga än att de "inte hade någon aning" (Göteborgs Posten, 2012,

"Någon måste ju ha ansvar").

Det är även värt att beakta vad den person som haft det yttersta ansvaret för projektet haft att säga i frågan. I en annan intervju med GP uttalade Mats Pilhem, ordförande i personal- och arbetsmarknadsutskottet, sig så här: *" Vi politiker har utgått ifrån att de siffror vi fått har varit korrekta, att de varit kvalitetssäkrade på stadsledningskontoret" och "Stadsledningskontoret ska ha koll på siffrorna innan de lämnar dem vidare till oss. De har inte haft rätt skärpa på glasögonen när det granskat Upp" (Göteborgs Posten, 2011, Göteborg Ansvariga politikern: Upp är ett jättefiasko).*

Ansvar blir i det här fallet en övning i att skylla ifrån sig vilket inte är särskilt hjälpsamt för att komma underfund med vad som behöver göras för att åtgärda situationen. Trots att vi har mekanismer för att utkräva ansvar för den politik som förs finns det en diskussion i forskningsvärlden som handlar om hur stora möjligheter vi verkligen har att göra detta. De hänvisar till svårigheter med bland annat att identifiera verkliga gärningsmän, otydlig ansvarsfördelning och ineffektiva mekanismer (Boven, 2007).

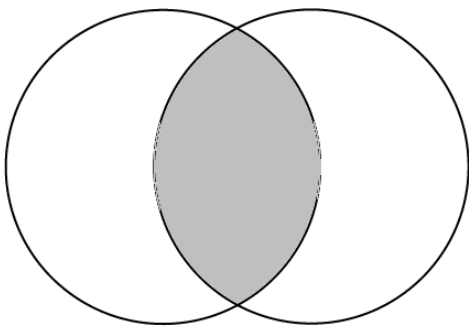
Problemdiskussion

“Demokratien är inte vunnit en gång för alla. Den måste ständigt värnas.

Samhället förändras och vi påverkas av impulser från omvärlden, tekniska utvecklingen går snabbt och medborgarnas behov ändras. Där-

för måste demokratin för att bibehålla sin vitalitet ständigt prövas inför dessa uppgifter i ett föränderligt samhälle” (RPB, Prop. 1986/87: 91:11).

Citatet ovan påminner oss om att det är svårt att avgöra om hur de gränsöverskridande samverkansmöjligheterna som kommuner fick i samband med Sveriges inträde i den Europeiska Unionen långsiktigt kommer att påverka samhället.

Bilden till vänster illustrerar på ett simpelt sätt den gråzon som redogörs för i den vetenskapliga diskursen gällande samverkan mellan subnationella och supranationella instanser ur ett flernivåperspektiv. Om vi låter den vänstra cirkeln representera Göteborgs Stad som är en aktör på regional nivå och den andra cirkeln representera den supranationella Europeiska Unionen. Den gråa zonen i mitten representerar då den yta där deras respektive verksamheter interagerar. Både Göteborgs Stad och EU ingår i en samverkan där det råder annorlunda villkor och förutsättningar än i deras respektive dagliga verksamheter, vilket innebär att en helt ny spelplan skapas. En spelplan där svenska staten inte spelar lika stor roll som vanligt och som tillåter Göteborgs Stad att själva argumentera och lobba för sina egna intressen.

Som nämnt tidigare påverkar EU:s verksamhet mer än hälften av de kommunpolitiska beslut som fattas, trots det finns det ändå tendenser i forskningen som inte problematiserar det demokratiunderskott som finns i den supranationella och subnationella regionalpolitiken (Olsson, 2003).

Jane Reichel betonar att möjligheten att kunna utkräva ansvar av de som utövar offentlig makt ses som en nödvändig beståndsdel i en demokrati. Behovet av detta fenomen (ansvar) kan förklaras av följande citat;

“Granskning och kontroll behövs således både för demokratin, därför att information och ansvarsutkrävande är vitala intressen, och för rättsstaten, eftersom det gäller att garantera grundläggande värden som legalitet och objektivitet. ... Det ska, ur ett författningpolitiskt perspektiv tillgodose tre syften. De ska befrämja laglighet, effektivitet och medborgerligt förtroende. Alla dessa tre syften måste iakttas. Det hjälper inte att myndigheter och rättsväsende arbetar båda lagligt och effektivt, om medborgarna inte hyser förtroende för dem.” (Reichel 2010:27)

Det är känt att flernivåstyre får effekter på ansvar i en mer demokratisk kontext och Papadopulos (2010:8) menar i sin artikel ”Moore accountability, less democracy” att den traditionella ansvarsdelegationskedjan skapar ansvar, men kedjans längd kan göra att det demokratiska ansvaret i praktiken uppfattas som fiktivt. Här identifieras i forskningen en problematik gällande flernivåstyre och ansvar som inte blir mindre komplex när den hamnar i en regionalpolitisk kontext.

Syfte och frågeställningar

I och med de ovan nämnda problemen har författarna uppfattat ett behov att genomföra denna studie.

Syftet med den här studien är att utifrån ett flernivåperspektiv beskriva och förklara hur ansvar är organiserat mellan olika parter i samverkan mellan EU och Göteborgs Stad. Detta är viktigt då ansvarsutkrävning eller klar ansvarsfördelning är en betydande faktor ur ett demokratiskt perspektiv (Reichel 2010:27).

Ett sätt att operationalisera syftet är att formulera ett visst antal frågeställningar utifrån studiens syfte eller att formulera en fråga om studien som syftar till ett begränsat forskningsområde. Frågeställningar ger oss även en möjlighet till avgränsning för att på så sätt kunna kontrollera att studiens omfång blir så lämpligt som möjligt.

Problemformuleringen kombinerat med det ovanstående syftet gör att författarna är tillräckligt insatta i ämnet för att formulera forskningens frågeställningar.

- *Hur ser det demokratiska ansvaret ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU ur ett flernivåstyre?*

Författarna kommer att dela upp forskningsfrågan i två delfrågor. Detta dels för att begränsa och avgöra vilka delar av det svårt tolkade begreppet ansvar som författarna är intresserade av att studera. Genom att använda den här strategin strävar författarna efter att bättre kunna svara på varje delfråga och, i förlängningen, hela forskningsfrågan.

- *Hur ser den demokratiska ansvarigheten ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU ur ett flernivåstyre?*
- *Hur ser det demokratiska ansvarsutkrävandet ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU ur ett flernivåstyre?*

Disposition

Forskningsöversikt och referensram

- Under den här rubriken ska vi kort beskriva begreppen samverkan och demokratiskt ansvar. Därefter hanteras tidigare forskning med fokus på idealtyperna inom Multi-level governance och regionalpolitik. Här introduceras även studiens två fall väldigt kortfattat.
- Kapitlet avslutas med en presentation över Mark Boven ramverk för ansvar samt en genomgång av studiens analyschema.

Material och metodbeskrivning

- I det här kapitlet kommer författarna att diskutera forskningsansatsen, forskningsdesignen, val av fall, val av respondenter.

Resultat

- I det här kapitlet presenteras det empiriska materialet som studien byggts på.

Analys

- Under den här rubriken kommer författarna att analysera det insamlade empiriska materialet med hjälp av utvalda teoretiska verktyg.

Slutsats

- I det här avslutande kapitlet kommer författarna att dra slutsatser utifrån studiens syfte och frågeställningar.

Forskningsöversikt och teoretisk referensram

Begreppsdiskussion

Demokratiskt ansvar

Begreppet demokrati betyder ur ett normativt perspektiv folkstyre. I den svenska representativa demokratin utser folket representanter genom fria val. Dessa blir då förtroendevalda politiker som genom beslutande parlament ges rätt att fatta beslut å folkets vägnar under en begränsad tid. På det här sättet utser folket representanter till kommunfullmäktige, landstingsfullmäktige, regionfullmäktige, riksdagen och Europaparlamentet.

För att ett politiskt system ska kunna definieras som demokratiskt måste det finnas reella möjligheter för medborgarna att utkräva ansvar av de som i statens tjänst verkställer offentligt fattade beslut (Johansson & Lindgren, 2013, s16-18).

‘Accountability’ används ofta som en synonym för många löst definierade politiska önskemål, så som gott styre, transparens, rättvisa, demokrati, effektivitet, mottaglighet, ansvar och integritet (Bovens, 2010).

Enligt Nationalencyklopedin NE betyder ”Accountability” ansvar[ighet] och enligt översättningssidan www.bla.la har ordet minst tre innebörder på svenska; ansvarsutkrävande, redovisningsansvar och ansvarsskyldighet.

Begreppets komplexitet gör att vi behöver hitta ett sätt att kunna hantera ordet utan att misstolka den ursprungliga innebörden. Vi väljer att använda dessa tre ord på svenska för att behandla det engelska ordet ”Accountability”; ansvar, ansvarighet och ansvarsutkrävande. Motiveringen bakom valet grundar vi i att ordet ansvar ses vara den generella och kontextlösa översättningen medens ansvarighet och ansvarsutkrävande blir mer preciserade och kontextbaserade översättningar.

Politiskt ansvarsutkrävande i dess klassiska form avser ofta politikernas ansvarighet inför folket i allmänna val. Genom att politikerna ställs inför väljarna och då har att svara för vad de åstadkommit sedan det förra valet (Johansson & Lindgren, 2013, 27-28).

Det finns enligt Johansson och Lindgren (2010:17) fyra kriterier som bör vara uppfyllda för att ansvar ska kunna krävas för hur ett beslut genomförs och de konsekvenser som uppstår. Först måste det kunna gå att identifiera vem som är ansvarig. För det andra behöver det finnas

en förväntad bild av vad som är tänkt att uppnås. För det tredje måste informationen om vad politiken producerat finnas tillgänglig som grund för bedömning. För det fjärde måste det även finnas mekanismer för hur man utkräver ansvaret.

Samverkan

Ytterligare ett begrepp som vi identifierat som något problematiskt att hantera är samverkan. Samverkan kan betyda olika saker för olika personer och det är därför viktigt att vi tar ställning och förklarar hur vi ser på begreppets innebörd.

Begreppen samverkan och samarbete används ofta som synonymer till varandra. Men i själva verket finns det en tydlig skillnad mellan dessa begrepp. Samverkan berör former och strukturer på ett formellt sätt, medan samarbete har mer med det innehållsmässiga arbetet som genom olika processer sker mellan människor.

En definition på begreppet samverkan ur boken "Samverkan" lyder enligt följande "*Man interagerar alltid om något i ett specifikt syfte*" (Lindberg 2009:16). Vi väljer därför att utgå ifrån den här definitionen när vi i uppsatsen ska hantera begreppet.

Tidigare forskning

Regionalpolitik

Den Europeiska Unionen kommer historiskt att dömas som en framgång eller ett misslyckande baserat på vilka effekter den haft på den ekonomiska välfärden hos dess medborgare. Regionalekonomisk återställning är nyckeln till ekonomisk framgång för EU:s regionala utvecklingspolitik har satt som mål att försöka förbättra den ekonomiska och sociala sammanhållningen inom EU. Syftet med sammanhållningspolitiken är att minska regionala skillnader och ojämlikheter mellan medborgare. Till sin hjälp har EU olika strukturfonder som finansierar fleråriga program inom ekonomisk och social sammanhållning (<http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Vad-EU-gor/EUs-regionalpolitik/>).

En central tanke är att de regionala socio-ekonomiska ojämlikheterna inom EU är orimligt stora och att unionen har ett ansvar att reducera dessa klyftor (Bachtler&Turok, 1997:15).

Av EU:s totalabudget för perioden 2007-2013 gick 347 av 862 miljarder euro till regional utveckling politik. Under programtiden ämnas det att skapa konkurrenskraft, tillväxt och sysselsättning i alla regioner inom EU. Unionen har antagit strategiska

riktlinjer för regional utveckling som bildar ett vägledande ramverk för nationella strategier och program.

Sverige har tillgång till två av dessa fonder nämligen Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). Den första riktar sig mot insatser inom infrastruktur, sysselsättning, lokal och regional utveckling. Den senare fokuserar på att motverka och förhindra arbetslöshet, utveckla det mänskliga kapitalet samt främja integration på arbetsmarknaden.

Genom Europeiska enhetsakten 1986 infördes ekonomisk och social sammanhållning som officiellt mål. I Maastrichtfördraget (1992) skrevs denna politik in i EG-fördraget (artiklarna 158-162). Därefter introducerades konceptet med ERUF i och med (EG) nr 1783/1999 där det förklarades vad den specifika fonden skulle innebära.

ESF skapades redan i Romfördraget 1957 och är den äldsta av strukturfonderna, i takt med att tiderna förändrats har även syftet med fonden utvecklats och utvidgats. Från att först fokusera på allmänt ökad sysselsättning till att idag ägna större kraft åt särskilt utsatta grupper på arbetsmarknaden.

Göteborgs Stad ser på internationella samarbeten som en positiv nytta för utvecklingen av stadsbilden och upprustningen av olika områden med hjälp av olika EU-projekt. Göteborgs Stad har visioner, strategier och specifika riktlinjer som år 2004 antogs av kommunstyrelsen för hur internationellt samarbete ska gå till. Visionen och strategierna för stadens internationella samarbete beslutades av kommunfullmäktige år 2003. Det mest centrala syftet med stadens visioner och strategier för det internationella samarbete är att genom hårt arbete skapa gemensamma referensramar och olika pattem för att på så sätt få mervärde för invånarna i Göteborg. Transparensen i arbetet och den ömsesidiga nyttan för de berörda parterna ska vara idealet för detta samarbete. Utvecklingen av stadens egen verksamhet, näringslivsutveckling och omvärldsbevakning är några av de prioriterade områdena för detta internationella samarbete, vilket fastställs i Göteborgs Stads strategier och visioner. En annan viktig aspekt i det här sammanhanget är att svenska regeringens utrikespolitik alltid ska vara grunden för Göteborgs Stads internationella samarbete. Av dokumenten för riktlinjerna tydligt framgår det att det är nämnder och bolag som bär på ansvaret för detta samarbete inom ramen för sitt verksamhetsområde (Göteborg.se).

Additionalitet är en av principerna för strukturfonderna. Enligt denna princip får anslag från strukturfonderna inte ersätta medlemsländernas utgifter för strukturåtgärder i de berörda regionerna. Ett anslag från strukturfonderna får med andra ord inte leda till en minskning av de nationella utgifterna i en region. För de regioner som omfattas av konvergenzmålet kontrollerar man att additionalitetsprincipen följs (Europeiska kommissionen, 2012).

Gary Marks (1992) menar gällande additionalitet att den här principen påverkar hur lokala aktörer är mobiliserade, deras relation till Kommissionen, och deras insatser för att ändra på statens ställning. Detta stärker påståendet om att EU:s strukturpolicy har tillhandahållit subnationella aktörer och Kommissionen med nya politiska resurser och möjligheter i en växande flernivåarena.

Teori

Multi-level governance

Författarna (Bache & Flinders, 2004) skriver om ett av de tydligaste exemplen på de problem som finns med akademiska avgränsningar, vilket är den traditionella uppdelningen mellan nationell och internationell politik. Kritiken mot denna dikotomi utgör grunden för tanken om flernivåstyre (Marks et al. 1996: 346-7) som har blivit mer accepterad i akademiska kretsar som en angreppssätt för att kunna förstå den Europeiska Unionen.

Gary Marks (1992) myntade begreppet Multi-level governance (flernivåstyre på svenska) för att sammanfånga utvecklingen i EU:s struktur-policy efter den stora reformen från år 1998. Under tiden som Marks utvecklade det här konceptet tog han inspiration från studier inom både nationell- och internationell politik. Tidigare baserades stora delar av den befintliga forskningen på teorier ur studier om internationella relationer.

Flernivåstyre används för att på ett generellt sätt beskriva eller idealisera relationerna mellan lokal, regional, nationell och europeisk nivå. Inom Europa pratar man om begreppet i ett specifikt sammanhang. I detta sammanhang används begreppet som ett vetenskapligt verktyg som har förmåga att på ett enkelt sätt beskriva och analysera den komplexitet som tenderar att förekomma när olika politiska och administrativa nivåer samverkar inom strukturfondspolitiken.

EU:s politik inom en rad olika områden tar form när organisationer och institutioner på olika nivåer kontinuerligt samverkar och förhandlar med varandra. Denna samverkan sker ofta enligt två typer. Typ ett beskriver samverkan som sker vertikalt, det vill säga att styrning och påverkan omfattar hierarkiska ordnade formella institutioner antingen uppifrån eller nerifrån. Typ två lyfter fram det horisontella perspektivet som syftar till att mer tonvikt läggs på informella relationer t.ex. partnerskap och nätverk av flera slag. Här förekommer inte någon territoriell eller administrativ bundenhet. Ett annat syfte med detta begrepp är att ge utrymme för tolkningar av vad begreppet konkret skulle betyda för svenska kommuner när de förväntas bli aktörer i ett europeiskt flernivåstyre (Bache & Flinders, 2004).

Analysera och Bedöma Ansvar: Ett konceptuellt ramverk

Mark Boven(2007) presenterar i sin artikel ett ramverk över begreppet ansvar genom att ställa tre centrala frågor;

- I. Vad menas exakt med Ansvar?
- II. Vilka typer av Ansvar är inblandade?
- III. Hur ska vi utvärdera dessa former av Ansvar?

Brett och smalt Ansvar

I dagens politiska och akademiska diskurs används ansvar som ett paraplybegrepp i den mening att ordet beblandas med andra distinkta begrepp som exempelvis transparens, rättvisa, effektivitet, mottaglighet, responsabilitet och integritet.

Boven presenterar i artikeln sin egen definition av begreppet ansvar som lyder enligt följande; ”*Accountability is a relationship between an actor and a forum in which the actor has an obligation to explain and to justify his or her conduct, the forum can pose questions and pass judgment, and the actor may face consequences*”(Boven, 2007:4).

Boven diskuterar de specifika begrepp som återfinns i sin beskrivning av ansvar. Han redogör för de otydligheter som förknippas med aktörer, forum, skyldigheter, informering, beslutsmöjligheter, sanktioner och möjligheter till sanktioner. För att vidare beskriva sin definition av ansvar har Boven delat upp definitionen i sju delar som kan ses som kriterier för vad som bör vara uppfyllt för att något ska kunna klassas som i ett ansvarsförhållande. Den här fördelningen lyder enligt följande; Det finns ett förhållande mellan aktör och forum, där agenten är förpliktigad, att förklara och rättfärdiga, sitt handlande, forumet kan utfråga, döma, och aktören kan ställas inför konsekvenser.

De ovanstående sju kriterierna utgör de element som Boven utgått ifrån i sin beskrivning av smalt ansvar som en social relation.

Boven fortsätter att utveckla sin definition av begreppet genom att förklara att det bör finnas en aktör som tillhandahåller information om sitt handlande inför något forum för att utövandet av ansvar ska klassas som en social relation.

Vidare förklarar Boven att det bör finnas en förklaring eller rättfärdigelse av handlingar från aktörens sida. Förklaringarna bör först, riktas mot ett särskilt forum och det ska inte ske slumpmässigt. Aktören bör känna sig skyldig eller manad att träda fram. Det bör även finnas möjlighet för debatt eller bedömning från forumets sida och option till att fördela sanktioner eller belöningar. Det här för att det verkligen ska finnas ett ansvar mellan aktör och forum istället för en monolog utan förbindelse.

Ansvar handlar inte endast om ex post granskning utan det handlar även om att förvänta och förhindra. Normer är något som reproduceras och som människor och organisationer tar till sig. Dessa normer kan korrigeras vid behov genom att ställa särskilda till svars. Exempelvis kan den minister som ställs till svars inför sitt parlament känna sig manad att ändra sin policy eller riskera att förlora sitt mandat. På detta sätt är ex post facto ansvar viktig input för ex ante policy-skapande.

Typer av ansvar

Offentligt ansvar tar många former och strukturer då offentliga institutioner ofta ställs till svars inför olika forum på olika sätt. Det finns fyra viktiga frågor som bör ställas i förhållande till detta. Den första frågan lyder, till *vem ska ansvar utkrävas?* Den andra frågan är, *vem ska utkräva ansvar?* Den tredje frågan handlar om *angående vad ska ansvar utkrävas?* Fjärde frågan berör, *varför aktören känner sig manad att ta ansvar.*

Till vem ska ansvar utkrävas: Problemet med Många Ögon

Offentliga tjänstemän och organisationer som verkar i en konstitutionell demokrati finner ofta sig själva i en situation där åtminstone fem olika forum kräver fem typer av ansvar. På grund av detta stöter offentliga aktörer på problemet med *många ögon*, de är ansvariga inför en flora av olika forum som bedömer utifrån olika kriterier.

Politiskt Ansvar

Politiskt ansvar är en viktig typ av ansvar inom demokratier. Ansvar utövas här genom en lång kedja med principal-agent förhållande. Röstberättigade delegerar sin suveränitet till representativa som i sin tur fördelar den vidare till regeringar som i sin tur fördelar vidare till tjänstemän och administrativa verksamheter. Mekanismerna för politiskt ansvar fungerar på så sätt omvänt i förhållande till fördelningsstrategierna.

Legalt Ansvar: Domstolar

I de flesta länder i västvärlden har denna typ av ansvar fått större betydelse för offentliga institutioner som en konsekvens av en större formalisering av sociala relationer eller för att större tillit sätts till domstolar än till parlament.

Denna typ av ansvar är den mest entydiga av de alla då legal granskning bygger på detaljerade legala standarder.

Administrativt Ansvar: Revisorer, Inspektörer och Controllers

Under de senaste åren kan man säga att vi präglats av en granskningsexplosion där det har vuxit fram en mängd kvasi-legala forum som självständigt utövar extern administrativ och finansiell övervakning samt kontroll. Det framgår även att mandaten för dessa forum vidgats för att inte bara säkra rättskaffenheten och legaliteten av offentlig resursförbrukning utan även för dess effektivitet.

Professionellt Ansvar: Professionen

Många offentliga tjänstemän är förutom att vara förvaltare även del av någon profession. De har kanske utbildats som ingenjörer, läkare, veterinärer, lärare eller poliser. Detta går att koppla till någon sort av ansvarförhållande till professionella samfund eller disciplinära tribunaler. Dessa samfund sätter standarder för acceptabelt handlande som är bindande för alla medlemmar. Standarderna övervakas och upprätthålls av professionella övervakningsorgan baseras på kollegial granskning. Denna typ av ansvar är särskilt relevant för offentliga tjänstemän som arbetar inom offentliga organisationer som präglas av professionalism exempelvis; sjukhus, skolor, psykiatriska mottagningar, forskningsinstitut, polisenheter och brandkårer.

Socialt Ansvar: Intressegrupper, Välgörenhet och Andra Delägare

I relation till en uppfattad världsbild av sviktande förtroende i stat finns det ett driv i västerländska demokratier att skapa mer direkta och explicita ansvar förhållanden mellan statliga verksamheter och klienterna, medborgarna och samhället. Dagens trender tenderar att betona vikten av NGO (Non-Governmental Organisations) som intressenter i ansvarsutkrävande. Institutioner och individuella tjänstemän bör känna sig manade att svara för sina prestationer inför samhället som helhet, eller åtminstone inför intressegrupper och välgörenhetsorganisationer.

Vem är Aktören: Problemet med Många Händer

Problem som aktörer tenderar att drabbas av fast nu omvänt brukar uppstå för ansvarsforum. De ställs inför flertalet potentiella aktörer där det uppstår en svårighet i att säkerställa vem som gjort vad. En policy passerar och behandlas av flera aktörer innan de faktiskt

implementeras och det är där problemet med *Många Händer* uppstår. En konsekvens av denna problematik är att organisationers skötsel är en produkt av faderlösa traditioner och övergivna idéer.

Vem är det då som ska urskiljas för att stå till svars för ansvar, skuld och bestraffning? För stora offentliga organisationer finns det fyra ansvarsstrategier som forumen kan vända sig till för att lösa problemet med *Många Händer*.

Korporativt Ansvar: Organisationen som Aktör

Många offentliga organisationer kan ses som kollektiva organ och klassas som egna juridiska personer. De kan agera som enhetliga aktörer och kan därför ställas till svars på samma sätt. De flesta länder i Västvärlden accepterar bolagsskyldigheter i civila, administrativa men även kriminalrättsliga fall. Legala och administrativa forum använder ofta denna strategi för att navigera sig runt problematiken med att identifiera och verifiera specifika aktörer.

Hierarkiskt Ansvar: En för Alla

För den här typen av ansvarsstrategi utgår man ifrån det pyramidformade organisationsschemat. När man ska ställa aktörer till svars väljer man att börja med den högst uppsatta tjänstemannen. Utåt tar den här personen på sig allt ansvar och medföljande skuld men inåt kan överstående delegera ansvarighet nedåt i organisationen. I dessa fall följer man strikt 'the chain of command' utifrån det hierarkiska schemat. Detta är den vanligaste vägen för ansvar i offentliga organ.

Kollektivt Ansvar: Alla för En

Offentliga organisationer är ett kollektiv bestående av individuella tjänstemän. Teoretiskt kan ett forum använda en kollektiv strategi där man väljer en individ som ska ställas till svars för organisationen som helhet på basis av att denne är medlem i organisationen. Detta löser på ett tidsbesparande sätt problemet med många händer. Det stora problemet med detta tillvägagångssätt är dess moraliska lämplighet. Det är dock inte linje med de legala och moraliska kompasserna i västerländska demokratier. Denna strategi lämpar sig endast för små offentliga organisationer som exempelvis avdelningar och projekt.

Individuellt Ansvar: Var och en för sig själv

Bovens menar att det ur ett moraliskt perspektiv är den individuella ansvarigheten som är mest passande då varje tjänsteman är ansvarig för sin personliga delaktighet i det avvikande handlandet hos en organisation. I dessa fall bedöms man utifrån sitt faktiska bidragande istället för sin formella position.

Vilken Aspekt av Handlandet: Ekonomiskt, organisatoriskt, produkt

I ansvarsförhållanden är aktören skyldig att förklara eller rättfärdiga sitt handlande. Det finns flera aspekter till detta handlande vilket gör det möjligt att identifiera ett antal förhållanden baserat på vilka aspekter som dominerar. En revision från Riksrevisionen kan exempelvis klassas som finansiellt ansvar på samma sätt kan man resonera kring professionellt och administrativt ansvar. Ytterligare en distinktion som kan göras är mellan ansvar för procedur/process eller för produkt/innehåll.

Ansvarighetens utformning: Vertikalt, Diagonalt och Horisontalt Ansvar

Generellt finns det två möjligheter till varför aktörer ställer sig till svars inför forum; för att de är tvungna eller kan tvingas, eller så gör de det frivilligt. *Vertikalt* ansvar refererar till situationer där forum utövar makt över aktören genom hierarkiska förhållanden. På andra sidan spektrumet finns socialt ansvar där det saknas ett hierarkiskt förhållande mellan aktör och forum och därmed saknas formella skyldigheter att ställa sig själv inför svars. Denna typ benämns som *horisontalt* ansvar. Administrativa ansvarsförhållanden brukar ses som en sorts mittemellan version då de flesta ombudsmän, revisionsbyråer och andra gransknings organ saknar formella maktverktyg för att kräva efterlevnad. Denna typ av två-steps relation med ett forum kan beskrivas som *diagonalt ansvar*.

IV Bedöma Ansvar

Boven menar att den stora frågan när man ska kartlägga ansvar handlar om att ta reda på om fenomenen i empirin kan klassas som fullt ansvar eller om det är något annat, som exempelvis deltagande, mottaglighet eller transparens. Följande fråga blir: vilka typer av ansvar finns närvarande.

Effekter av Ansvar: Tre perspektiv

Nyckelfrågan i denna del är att ”mäta” de faktiska effekterna som de olika typerna och ansvar skapar och hur man bedömer dem. Otillräcklighet kan här ta former av bristfälligt ansvar där Boven menar att exempelvis avsaknad av ansvarsåtgärder eller ett ansvarsöverflöd som beror på en disfunktionell ackumulation av en rad ansvarsmekanismer. Den fråga som återstår blir att kunna bevisa om dessa olika otillräckligheter verkligen existerar.

Det demokratiska perspektivet: Folklig Kontroll

Varje principal i delegeringskedjan försöker övervaka utförandet av de delegerade offentliga uppdragen genom att ställa agenten till svars. I slutet av ansvarskedja återfinns medborgarna, som offentliggör sina bedömningar genom votering. Som nämnt tidigare är offentligt ansvar är en nödvändig hörnsten i den demokratiska processen då det ger medborgarnas representanter och röstberättigade den information de behöver för att bedöma anständigheten och effektiviteten i statens förvaltning.

Det konstitutionella perspektivet: Förebyggandet av korrupktion och maktmissbruk

Fokus för det här perspektivet ligger i att motverka förtrycket förknippat med enväldiga makthavare, övermodiga valda ledare eller en dyr och ”privatiserad” verkställande makt. Genom att införa ”balanserade” makter i styret späder man ut makten och minskar risken för de ovanstående oönskade ledarskapen. Det här citatet illustrerar på ett tydligt sätt ovanstående resonemang *”Good governance arises from a dynamic equilibrium between the various powers of state”*(Boven, 2007:17).

Lärande perspektivet: Att Höja Statlig Effektivitet

Här ses ansvar som ett av verktygen för att få regeringar, myndigheter och tjänstemän att hålla det de lovat. Syftet med offentligt ansvar är här att få den verkställande makten att lära sig. Möjligheten till sanktioner från klienter och andra delägare motiverar dem att söka efter mer intelligenta sätt att organisera deras verksamhet. Detta medför även positiva effekter på andra aktörer som för att inte gå samma öde till mötes lär av andras misstag. Mekanismer för ansvar medför öppenhet och reflexivitet hos organisationer som annars först och främst ser inåt i organisationen. Ansvar är en avgörande länk i detta tillvägagångssätt då

det erbjuder normala mekanismer för att konfrontera aktörer med information om deras eget handlande och tvingar dem att reflektera över deras framgångsrika och misslyckade policys. I de fall där tragedier, fiaskon och misslyckanden uppstår kan ansvar fungera som ”katarsis”, en viktig renande ritual. Genom offentligt ansvar kan man avsluta en tragisk period eftersom det ger en offren en plattform där de kan uttrycka sin mening och de påstådda gärningsmännen kan rättfärdiga eller ursäkta sitt handlande.

Att Utvärdera Kartläggningar av Ansvar

Den centrala frågan rörande det demokratiska perspektivet är om dessa anordningar verkligen hjälper politiska principaler med att få tillräckligt med information om agenternas handlande och erbjuder de tillräckligt med incitament för agenterna att förbinda sig till deras demokratiskt valda principalers agenda.

Från ett konstitutionellt perspektiv är den stora frågan om anordningarna ger agenterna tillräckliga incitament för att avstå från att missbruka makten. Har ansvar forumen tillräckligt starka utredningsmakter för att avslöja korruption eller misskötsel: är de tillgängliga sanktionerna starka nog för att vara förebyggande.

Lärande perspektivet fokuserar på om anordningarna verkligen förbättrar inlärningskapaciteten och effektiviteten hos den offentliga förvaltningen. Huvudfrågan blir här om anordningarna ger tillräckligt med återkoppling och rätta incitament för myndigheter och tjänstemän att reflektera över deras policy och procedurer och för att förbättra dessa.

Boven fortsätter med att tala om en potentiell problematik som kan uppstå när anordningarna fungerar bra från ett perspektiv men inte från andra. Dessutom behöver inte perspektiven alltid sträva åt samma håll, exempelvis kan juridiska och regulativa utvärderingar ses som tillräckliga ur ett konstitutionellt perspektiv men samtidigt kan det ses som olämpligt ur ett demokratiskt perspektiv.

För mycket fokus på administrativ integritet och korruptionskontroll som också ses som önskvärd ur ett konstitutionellt perspektiv kan leda till ett proceduralistiskt tänk som får allvarliga konsekvenser för reflexiviteten och därmed för effektiviteten hos offentliga organisationer.

Analyschema

Ansvarskriterier	Tillväxt Biskopsgården	Tillväxt Kviberg
Det finns ett förhållande mellan aktör och forum	Ansvar	
Där aktören är förpliktad		
Att förklara och rättfärdiga Sitt handlande		
Forumet kan utfråga		
Döma Och aktören kan ställas inför konsekvenser		

Multi-level Governance	Tillväxt Biskopsgården	Tillväxt Kviberg
Olika inblandade nivåer		
Typ 1		
Typ 2		

Författarna till den här studien har valt att utgå från Mark Bovens definition av ansvar i utformningen av analys-schemat. Boven definition har sedan brutits ner till totalt sju kriterier som avgör om det finns ett ansvarsförhållande mellan en aktör och ett forum.

Med den översta rutan försöker författarna avgöra om det förekommer ett ”forum och agent”förhållande mellan de aktuella aktörerna, och om så är fallet, hur det ser ut i de valda fallen.

Med ruta tvåvill författarna att kunna avgöra hur och med vilka formella eller informella mekanismer som agenten blir skyldig att uppge information till forumet. Författarna använder Boven tredje och fjärde kriterium för att undersöka om och hur aktörer är förpliktade att motivera och förklara sitt handlande. Med kriterium fem avser författarna studera på vilket sätt forumet har möjlighet eller auktoritet att utfråga och förhöra aktören i frågan. Kriteriet i den sjätte rutan är fundamentalt för att ett forum ska kunna ses som ansvarsutkrävande eller ha makt att ställa aktörer till svars. Ruta sju beskriver att det bör finnas en möjlighet för agenten att stå inför konsekvenser av sitt handlande. Forumets möjlighet för att förlägga sanktion eller belöning beror på hur agenten sköter sitt formella och informella ansvar gentemot forumet.

Material och metodbeskrivning

Forskningsansats

För att försöka få en klarare bild av hur ansvarsfenomenet ser ut i samverkan mellan EU och Göteborgs Stad väljer författarna en mer kvalitativ metod. Syftet med att använda just kvalitativ metod är att man på så sätt tar tillvara på de ”mjuka data” som finns, detta för att få en fördjupad förståelse kring frågeställningen och problemdiskussionen.

Bryman (2001:34) talar om två typer av forskningsstrategier nämligen induktiv och deduktiv. Den studie som författarna strävar efter att genomföra liknar den deduktiva forskningsstrategin då prioritering ligger inom prövningen av teorier. En deduktiv forskningsansats kombinerat med en kvalitativ metod ska enligt författarna ge en inblick i respondenternas syn på studiens problemformulering. Vidare menar författarna att detta tillvägagångssätt ska tillvarata respondenternas uppfattningar, förhållningssätt och erfarenheter beträffande ansvar i projektsamverkan mellan Göteborgs Stad och EU.

Forskningsdesign

Författarna har valt att göra en kvalitativ studie med inriktning mot samtalsintervjuundersökningar. I enlighet med sina forskningsfrågor och problemområde har författarna medvetet valt att göra samtalsintervjuer som ger goda möjligheter att dokumentera oväntade svar (Esaiasson, 2012:251). Ytterligare en anledning till att utföra samtalsintervjuer är att författarna söker respondenternas uppfattning kring frågan om hur ansvarighet och utkrävande är organiserat, detta gör författarna på bästa sätt genom att ställa öppna och uttömmande frågor. Fördelen med den öppna samtalsintervjun är att författarna ger respondenterna chansen att definiera och avgränsa ansvarsfenomenet, som en konsekvens av detta kommer intervjuer med olika personer att bli mer olika (Lantz, 2007:30).

Informantintervjuer visar sig vara effektiva i fall där studiens författare ser intervjuobjekten som vittnen eller ”sanningssägare”. Svarspersonerna ska i bästa möjliga mån bidra uppge information om hur saker och ting är utformade i verkligheten (Esaiasson, 2012:227). Det är med den här inställningen som vi genomför våra intervjuer.

Författarna har i intervjuerna strävat efter att uppnå en viss flexibilitet som ger möjlighet att ställa följd- och tolkningsfrågor (Bryman, 2001:299).

Tanken har varit att författarna ska göra en semi-strukturerad intervju som av Bryman (2001:301) beskrivs som en intervju där forskaren har ett dokument över relativt specifika ämnen som ska beröras. Intervjufrågorna behöver inte komma i samma ordning som i intervjuguiden vilket gynnar vår studie då flera frågor berör samma delämne men ur olika teoretiska perspektiv.

För att kunna få svar på sina frågor valde författarna att göra en jämförande fåfallstudie med två undersökningsobjekt där författarna intervjuade personer inom två EU-projekt samt personer på Göteborgs Stad. Med utgångspunkt i de betydelsefulla aspekter författarna identifierat i analyschemat har författarna strävat efter att jämföra respondenternas svar med vad tidigare forskning konstaterat.

Val av fall

Att identifiera projekt som passade uppsatsens syfte visade sig vara mer komplicerat än vad författarna på förhand förväntat oss. Genom att fokusera på EU-projekt från den andra strukturfonden som tydligt präglas av flernivåstyre blev urvalet enklare. Författarna valde att studera två avslutade EU-projekt nämligen projekten *Tillväxt Biskopsgården* och *Tillväxt Kviberg*. Bägge fallen låg inom ramen för programperioden 2007-2013 vilket för studien innebar att författarna skulle intervju personer som inte längre var aktiva inom projektet. fördelarna med detta var att dessa personer då kunde prata från erfarenhet och med facit i hand och på så sätt producera mer rättvisande svar.

Författarna gjorde ett strategiskt urval gällande de två fallen där de utgick från den så kallade mest lika designen.

Tillväxt Kviberg

Tillväxt Kviberg var ett projekt med mål att nyskapa och utveckla en stadsdel till en profilerad mötesplats med fokus på idrott, hälsa och kultur. Projektet skulle bidra med att öppna möjligheter och bredda utbudet av organisationer i området med syfte att gynna den regionala tillväxten. Parterna i Tillväxt Kviberg bestod av föreningar, kommunala verksamheter och företag inom projektets profilinriktningar. Detta skulle även öka stadsdelens attraktivitet. Projektet var delfinansierat av Göteborgs Stad och EU i form av stöd från regionalfonden.

Tillväxt Biskopsgården

I Tillväxt Biskopsgården samverkade fem till sex kommunala verksamheter, ideella föreningar och många andra företag med mål att skapa attraktiva och hållbara stadsdelar inom Göteborgs kommun, Sverige och EU. Projektet skulle skapa en plattform för aktörerna att genom den ekonomiska tillväxten och överlevnadskraften i Biskopskraften kunna bidra till en bättre stadsdel.

Likheterna mellan projekten ligger i att de båda av tillväxtverket klassificeras under samma målprogram närmare bestämt Mål 2: Regional konkurrenskraft och sysselsättning samt att de båda ligger i Göteborgs Stads regi. Författarna beslutade att inte ta hänsyn till projektens interna struktur när författarna gjorde urvalet då detta ansåg ha lite påverkan på studien. Olikheterna mellan projekten ligger främst i deras ekonomiska storlekar, då Tillväxt Biskopsgården fått knappt 19 miljoner kronor i stöd från strukturfonderna och Tillväxt Kviberg fått drygt 3 miljoner i stöd.

Val av intervjupersoner

Författarna genomförde totalt sex intervjuer med personer som antingen varit direkta aktörer i EU-projekt eller som varit aktiva från Göteborgs Stads sida. Aktörerna från Göteborgs Stads sida visade sig vara nyttiga då de bidrog till att vidare fördjupa kunskapsunderlaget. Efter rådslag med EU koordinatör kunde särskilt betydelsefulla personer identifieras, dessa kontaktades sedan för att kunna genomföra intervjuer.

Samtliga intervjurespondenter kontaktades antingen via e-mejl och/eller telefon. Efterfrågningarna resulterade i sex personer med olika befattningar kunde ställa upp på en personlig intervju. Respondenterna bestod av fyra män och två kvinnor.

- Petra Senthén, Projektkoordinator vid internationella avdelningen på Statsledningskontoret i Göteborgs Stad.
- Rosie Rothstein, Internationell koordinatör i Tillväxt Biskopsgården.
- Axel Pettersson, Idrott-och föreningsförvaltningen, Projekt(Utvecklingsledare) Tillväxt Kviberg.
- Klas Forsberg, Chef för utveckling på Statsledningskontoret i Göteborgs Stad.
- Tor-Leif Larsson, Stadsdelsdirektör vid stadsdelen Västra Hisingen i Göteborgs Stad

- Rune Karlsson, F.d. Projektägare vid Idrott- och föreningsförvaltningen i Göteborgs Stad

Val av data

Författarna valde att använda personliga intervjuer som är en kvalitativ metod. Personliga intervjuer karaktäriseras av att de strävar efter att försöka förstå sig på tolkningar, företeelser och innebörden av livsvärden (Patel & Davidson 2011:102).

De intervjuer som gjordes med tjänstemän som fortfarande var i tjänst hos Göteborgs Stad gjordes på respektives arbetsplats. Intervjuer med personer som inte hade kvar sin anställning gjordes i lämpliga lokaler. Innan intervjuprocesserna påbörjats utformade författarna ett intervjuschema och gjorde sig bekanta med intervjufrågorna. Författarna presenterade sig som kandidatstudenter vid Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet och redogjorde för studiens och intervjuens syfte för att respondenten skall ges en trovärdig anledning för att delta och besvara intervjufrågorna (Bryman 2011:212). De sex intervjuerna spelades in med inspelningsutrustning som ansågs lämpligast, främst för att inte behöva tappa fokus genom att anteckna respondenternas utlåtanden och dels för att få tjänstemännens svar i egna formuleringar (ibid, s.420f).

Intervjuschemat innehöll frågeställningar baserade på studiens syfte och relevanta begrepp som flernivåstyre, samverkan och ansvar. Anledningen bakom detta var att alltid ha studiens syfte och problemformulering i åtanke (ibid, s.249). Intervjuerna anses vara semi-strukturerade med öppna frågor och svar där författarna sammanställt ett dokument med på förhand färdigformulerade frågor. Frågorna ställdes till respondenterna i samma ordning, men samtliga frågor ställdes inte till alla.

Det skall tilläggas att deltagandet i intervjuerna var frivilligt och att tjänstemännen visat stort engagemang i studien.

Intervjuguide

I utformandet av intervjuguiden har författarna utgått ifrån tankar om hur innehållet och formen ska se ut. Genom att tänka på innehållet har författarna strävat efter att koppla samman intervjufrågorna till studiens problem- och frågeställningar. Intervjuguidens form är av betydande vikt därför att det för oss varit en prioritet att lägga grunden för en dynamisk och livlig samtalssituation. Målet med detta har varit att få svarspersonerna att känna sig delaktiga och skapa en benägenhet att dela med sig av deras upplevelser och erfarenheter (Esaiasson, 2012:264–265).

Intervjuguiden består av fyra delar varav en del är ”uppvärmning”- och bakgrundsfrågor. Vi knyter våra tre frågeställningar till två teman, Flernivåstyre och Ansvar. Den första och andra frågeställningen kopplar vi till temat om ansvar. Den tredje frågeställningen kopplar vi till temat om flernivåstyre¹.

---

¹ Se bilaga 1

Resultat

Gällande hur Göteborgs Stad ses som en aktör inom EU:s regionalpolitik svarade respondenterna väldigt olika. Vissa menade på att *”vi är aktiva och att vi har organiserat oss för att bli en aktiv aktör i det här. Utsatta stadsdelar, görs väldigt mycket. Mycket för att vara med när något händer, föreläsning, för att kunna föra in något i staden. Vi är på banan”*. Samtidigt finns det en skepsis hos några och en av respondenterna utvecklar sitt svar; *”beror mycket på självuppfattning. Ute i EU är Sverige en liten aktör. Göteborgs Stad gör en del bra arbeten. Man vill men har inte riktigt förstått hur. Man har inte lyckats föra in Göteborgs Stad i EU och EU i Göteborgs Stad. Man har en ambition men det finns en lång väg att gå”*(Intervju 1,2,4,5).

En annan respondent menade att Göteborgs Stad ser sig som en stor aktör in EU då man aktivt söker pengar för att göra aktiviteter för invånare och företag. Hon pekade på att man är landets mest aktiva kommun med störst verksamhet inom detta område(Intervju, 3).

Angående vilka drivkrafter som fanns i arbetet med att utföra regionalpolitiken nämnde samtliga respondenter förbättringen av regionens ekonomi, lärande, och staden utvecklingen. Graden av betydelse för de ovan nämnda drivkrafterna varierade bland de tillfrågade. En respondent uttryckte sig så här; *”för att vi ska kunna utvecklas och kunna ha en rimlig situation i Europa behöver vi dels hålla ihop allt inom rimliga gränser. Utveckla olika typer av regioner, fattiga regioner behöver utvecklas, men även rika regioner måste hänge med konkurrensen för annars kommer nu på senaste tid andra världsdelar att gå om oss, och då kommer det gå dåligt för oss. Klarar vi inte att utveckla oss och hänga med kommer det gå dåligt för oss. Världen är annorlunda och då behöver man utveckla regioner som blir starka inom EU snarare än länder. Och det bland annat det ett av skälen till att man behöver jobba med det här med regional utveckling”*(Intervju, 2).

På frågan om vilka aktörer som Göteborgs Stad samverkar med inom regionalpolitiken fick vi varierande svar från respondenterna. I och med att respondenterna varit aktiva i olika verksamheter var det naturligt att de haft olika perspektiv på saken. Men trots det återkom vissa aktörer i de flesta av svaren.

De som jobbat med tillväxt Kviberg nämnde att dessa aktörer ingick i samverkan; *”kommunalförbund, kulturförvaltning, idrottsförbund, Västra Götalandsregionen, Göteborg Region, föreningslivet, Park-och natur förvaltningen, Fastighetskontoret,*

Stadsbyggnadskontoret, stadsdelar som Kortedala och Bergsjön, svenskt näringsliv och Företagarna”(Intervju 3 & 5).

De respondenter som jobbat centralt inom Göteborgs Stad talade om följande aktörer som delaktiga i interaktioner med Göteborgs Stad inom regionalpolitiken; *västra Götalandsregionen, ESF-rådet², Tillväxtverket, INTERREG³, interna samverksparterna som varierar från projekt till projekt.* Och; ”*Vi samverkar ju internt, med näringslivet, omgivande organisationer som Göteborg Region, Västra Götalandsregionen, länsstyrelsen och en rad andra statliga verksamheter. Sedan samverkar vi också med privata näringslivet. Vi samverkar ju även med universitetet, högskolor och andra i den sfären. Även Chalmers och olika slags innovationsplattformar. Samverkar även med göteborgarna i olika konstellationer. Det är många!*”(Intervju 1 & 2).

De respondenter som arbetat med Tillväxt Biskopsgården pekade på följande aktörer som ingick i samverkan; *regionutvecklingsnämnden, offentlig sektor och näringslivet, Västsvenska turistrådet, kultursektorn, Västtrafik, bostadsbolagen, polisen, kommunikationsbyråer och följeforskare*(Intervju 4 & 6).

På frågan om vilka som var de mest centrala aktörerna i samverkansprojekt svarade de tillfrågade från Tillväxt Kviberg så här; *Tillväxtverket, Stadsbyggnadskontoret, fastighetskontoret, Markupplåtelse och internationella enheten. Även medborgarna, föreningar, beachvolleyballföreningen och byggbolag är viktiga aktörer på fältet då de har ett intresse av att investera i området*”(Intervju, 3 & 5).

Ansvariga för tillväxt Biskopsgården nämnde *Göteborgs Stad* som helhet, *Västra Hisingen, de olika förvaltningarna, både privata och offentliga bostadsbolag. Business Region Göteborg och Idrott- och föreningsförvaltningen som de viktigaste aktörer i denna samverkan*”(Intervju, 4 & 6).

Centralt i Göteborgs Stad upplevdes; *Socialfonden, stadsdelarna, Socialresursförvaltning, kommunalförbunden, Västtrafik, Business Region Göteborg, Idrott- och föreningsförvaltning, Park- och naturförvaltningen, Trafikkontoret, Tillväxtverket. Västra Götalandsregionen, som centrala aktörer när Göteborgs stad samverkar med EU. En respondent utvecklade; ”Olika i olika projekt. I olika typer av projekt är kommunen en central aktör sedan är det ju något slags lokalt näringsliv som blir väldigt viktiga aktörer och sedan kan det ju finnas andra*

---

² Svenska ESF-rådet är en statlig myndighet med uppgift att förvalta **Europeiska socialfonden** och **Europeiska integrationsfonden** i Sverige.

³ Interregionala program. Sverige deltar i totalt 13 av dessa EU-program, även kallade INTERREG.

regionala aktörer och medborgarna. Då är det ju så att jag skulle säga att bostadsföretag av olika slag också är centrala aktörer. Alltså de som bygger bostäder och i Biskopsgården är det ju de som äger bostäder. EU är en viktig aktör i den meningen att man bidrar med pengar, men övrigt skulle jag inte säga att de är en viktig aktör. Pengarna betyder mycket, och att de initierar dem och sen kan staten ju vara en viktig aktör men inte alltid de finns med beror på hur projekten ser ut. Nu mera går ju EU-medlen via någon statlig funktion, Tillväxtverket”(Intervju, 2).

Ansvarstemat inleddes med en fråga angående de formella maktpositionerna i projektsamverkan. Fyra av de tillfrågade menade på att EU har en mycket stark maktposition i projektsamverkan mellan Göteborgs Stad och EU. Följande citat illustrerar på ett tydligt sätt EU:s maktposition i projektsamverkan ur deras perspektiv; *”regionalfonden utövade makt genom tillväxtverket som var vår kontrollorganisation. De hade ju en väldigt stor makt att påverka projektet kände jag, även om de stod för 40 % av utgifterna och min egen förvaltning stod för 60 % kände jag mig mer styrd av EU än av vår politiska nämnd.”* (Intervju, 3)

Däremot talade två av svarspersonerna om att det inte fanns några större skillnader i maktpositioneringen mellan EU-projekt och projekt i den vanliga verksamheten. En person svarade så här *”ett projekt är ett projekt, varför ska det vara skillnad bara för att pengarna kommer från EU? Varför ska vi ha en annan organisation och formell beslutsgång än om pengarna kommer från Regeringen till exempel Det är ju pengar som kommer utifrån till - Göteborgs Stad. Det handlar väldigt mycket om att avdramatisera det här”(Intervju, 1).*

Respondenterna hade mycket varierande svar gällande hur målen för projektsamverkan utformas. Två respondenter ansåg att målen för projektsamverkan utformats i samband med ansökningen. En av dessa respondenter valde att uttrycka sig så här; *”då är det ju så att det finns en skrivning om vad som kan vara med. Man får inte pengar för vad som helst. Det är noggrant definierat av EU vad man kan tänkas få pengar för. Man skriver en ansökan, där måste man då ange för de mål som ska gälla”(Intervju, 2).*

Tre respondenter talade om att förstudierna för projekten legat till grund för hur målen utformats. En av respondenterna hänvisade till att målen utformats utifrån Göteborgs Stads egen budget.

Vissa respondenter talade om en svårighet i att avgöra vem eller vilka som är ansvariga för vad i projektsamverkan. Följande citat illustrerar på ett tydligt sätt den problematik som

finns;”*Det är jättesvårt, i själva samverkansprojektet. Samverkan är som ett förhållande mellan många aktörer, så rent moraliskt blir det svårare för man vill att folk ska vara med i projekt men det räcker inte med att de dyker upp på möten, vi vill ju att de faktiskt bidrar och gärna under projektets tid och inte bara kommer hit och tycker*”(Intervju, 3).

Medens andra menade att det inte alls var svårt utan att man gjorde som man brukade göra. Flera respondenter pekade på att det var ett 'letter of intent' där parterna enades om diverse frågor varav ansvarsfördelning var en av frågorna (Intervju 4,5,6).

På frågan om det förekom belöningsystem eller sanktioner inom projektsamverkan mellan Göteborgs Stad och EU svarade fem respondenter nej. Dock talade samtliga om att löneförhöjningar och ökat förtroendekapital var något förekommande. En respondent utvecklade sin syn på saken;” *Nej. Finns inga möjligheter att sanktionera. Endast projektet som kan drabbas ekonomiskt. Om du misslyckas med någonting kan det vara ganska tydligt, du får inga pengar. I vanliga projekt säger man inte att det blir fel. Blir det fel i EU är det så tydligt, blir det fel så är det fel*”(Intervju, 3).

Den respondent som ansåg att belöningsystem och sanktioner var något som förekom sa så här; ”*Projektansvariga, det är ju så att de har ett ansvar i relation till att de på något sätt ska återkoppla och se till att det projektet är tillför skapas. Lyckas du inte eller gör något fel kan ju projektledarskapet och projektet upphöra. Om något är bra gjort kan de få mer i lön*”(Intervju, 2).

Att den traditionella ansvarskedjan blev aktuell när det skulle beslutas om belöningar eller sanktioner var något som samtliga respondenter höll med om. Det framgick av en respondents utlåtande att det var projektägaren som hade makt att besluta om sanktioner eller belöningar internt i projekten.

På följdfrågan om vad dessa beslutsfattare använde för beslutsunderlag fick vi blandade svar där respondenterna menade på att följande underlag var av vikt. Projektets resultat, omdöme och rapporter spelade stor roll men även följeforskarnas rapporter och iakttagelser (Intervju, 1-6).

Respondenternas allmänna uppfattning kring om det finns informella aktörer som uttryckte sig i frågan om sanktioner var mycket snarlika. Att media och andra intresseorganisationer är aktiva i att göra sig hörda i denna fråga är något samtliga respondenter var eniga kring. En respondent utvecklade sitt svar på följande sätt; ”*man kan säga så här, jag har sagt så att det*

vi gör måste kunna hålla för en granskning av revisionen, EU-kommissionen och så måste det hålla för en granskning av Janne Josefson, det sista har folk förstått” (Intervju, 4).

Samtliga respondenter menade på att det förekom rapportering minst en gång var sjätte månad. Det framkom även under intervjuerna att det i vissa fall skett rapporteringar upp till fem gånger per år. *”Ja, väldigt tydlig del av projektstyrningen att ha. Styrgruppsmöten kring projektethade väldigt tydlig fokus på att följa upp och kräva rapportering av ekonomer och projektledare” (Intervju, 6).*

Gällande om det fanns några formella avtal mellan projektparterna framgick det att så var fallet. Dock pekade respondenterna på olika typer av avtal, vissa avtal gällde mellan Göteborgs Stad och EU medens andra gällde internt mellan projektparter. En respondent valde att utveckla sitt svar och menade på att; *”de som skulle vara formella samverkanspartners skriver på en försäkran om medfinansiering via oss men mot tillväxtverket och EU att de ska lägga tid eller pengar i projektet. Dock saknas motsvarande mellan förvaltningarna. Inte bara antal timmar, utan mer detaljerat med ambition och så vidare” (Intervju, 3).*

På frågan angående vilka aspekter som väger tyngst i utvärdering av projekt fick vi mångfacetterade svar där alla är inne på samma linje. De aspekter som respondenterna resonerat kring har varit resultat, ekonomi och organisation. En respondent förklarade att; *”de hänger ihop, de tre måste hänga ihop. Man kan inte ranka, finns inte ekonomi och organisation så blir det inga resultat. Jag kan inte ranka dem, om jag har ett välskött projekt men som inte ger resultat är det inte lönt” (Intervju, 4).*

En annan respondent var inne på samma spår och förklarade att; *”uppnådda resultat inom en given ekonomiskram skulle jag säga är helt avgörande när man utvärderar. Om hur vi var organiserade fungerade bra eller ej syns i om vi nådde våra mål eller resultat” (Intervju, 5).*

Samtidigt menade en tredje respondent att; *”när man redovisade till EU, var de mest fokuserade på resultat och ekonomi. Men som organisation som ska fortsätta jobba med det var organisation och resultat viktigast. Resultat som jag visste skulle komma efter två år. Lika viktigt att bygga upp en organisation som gör att resultatet kommer någon gång under framtiden och syftar till en bestående förändring. För mig som ska förvalta det långsiktiga resultatet tycker jag att organisation sen resultat är viktigast” (Intervju, 6).*

Analys

Under den här rubriken kommer författarna att analysera det insamlade empiriska materialet med hjälp av de valda teoretiska verktygslådorna. Det här görs för se hur fenomenet ansvar ser ut i dessa två projekten. För att underlätta förståelsen och klarheten kommer författarna att till en början analysera data från varje projekt för sig för att sedan göra en helhetsanalys.

Tillväxt Kviberg

Enligt de tillfrågade i Tillväxt Kviberg är Göteborgs Stad en aktiv aktör inom EU som mer och mer börjar finna sin plats i denna projektsamverkan.

De pekar på att maktpositionerna i det här projektet följer den formella hierarkin som har utgångspunkt i EU och som via Tillväxtverket samt kommunen avslutas i det konkreta samverkansprojektet, oftast är det projektägaren som är den ytterst ansvariga på den här nivån. Den här hierarkin är i linje med Multi-level Governance verktyget typ 1 som även den pekar på betydelsen av vertikal styrning och kontroll.

Den här informationen kan förklaras med hjälp av teorin då den har förmågan att berätta om den komplexitet som uppstår när flera olika aktörer på olika nivåer integrerar med varandra.

Genom utsagor från de ansvariga i Tillväxt Kviberg kunde författarna tydligt identifiera flera ansvarsförhållanden på olika nivåer. Detta kan kopplas till det som Boven pratar om i sitt ramverk där han ser ansvar som en social relation. Första ansvarsförhållandet låg mellan projektägaren i form av forum och projektledaren och representanter från statsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och andra föreningar som agenter. Under intervjuerna blev det också känt att aktörer som i fallet Tillväxt Kviberg var statsbyggnadskontoret, fastighetskontoret och föreningarna regelbundet rapporterade flera gånger under arbetsåret, motiverade och förklarade ändringar de gjorde under arbetets gång, de accepterade även att bli utfrågade av forumet som i det här fallet var projektägaren. Det framkom också att projektägaren under hela projekttiden hade möjlighet att bedöma hur aktörerna skött sitt jobb.

Andra ansvarsförhållanden som framkom under samtalsintervjuerna var mellan Tillväxtmyndigheten, som representerar EU i frågan, som forum och projektägaren som aktör. Proceduren följde exakt samma mönster som ovan fast nu med annorlunda parter som forum och aktör. Alltså uppfylls Bovens alla sju kriterier för att ansvar ska kunna ses som en social relation här. I och med att projektägaren å ena sidan är i ansvarsförhållande till forumet och å

andra sidan agent i nästa så formas interna mekanismer som hjälper ansvarsutkrävande i Tillväxt Kviberg. Det vill säga att projektägaren har incitament att kräva ansvar från de agenter som befinner sig under honom rent hierarkiskt för att kunna ha ”ryggen fri” inför Tillväxtverket och kommunen.

Genom respondenterna fick vi veta att det läggs mycket tid på att formulera och skriva ansökan om finansiering från EU genom Tillväxtverket. En respondent menade på att ansökan fungerar som en detaljerad projektplan både för Tillväxtverket som fattar beslut kring den och för de som driver projektet. I ansökan finns information gällande allt ifrån vem som äger projektet, vad projektet har för mål, när arbetet ska påbörjas och när det avslutas, vilka aktörer som ska ingå i samverkan till hur mycket projektet beräknas kosta.

Tillväxt Biskopsgården

Genom information från intervjuerna har det framgått att det funnits ett ansvarsförhållande mellan aktör och forum inom Tillväxt Biskopsgården. Enligt Bovens teori om ansvar som social relation ska det finnas ett forum och en aktör som förhåller sig till varandra. Det forum vi identifierat i det här fallet är den styrgrupp där en av våra respondenter återfunnits. Det har framgått i intervjuer att en av aktörerna i det här fallet är projektkoordinatören.

Enligt Bovens teoretiska ramverk ska det även gälla att aktören på något sätt är förpliktad inför forumet. Vi har genom respondenternas svar identifierat att aktören även här har en förpliktelse till forumet, dels genom skyldighet att rapportera men även genom att lämna underlag. Detta hänger ihop med Bovens tredje kriterium om att aktören ska förklara och rättfärdiga sitt handlande, som görs just genom regelbunden rapportering och överlämnande av underlag till överstående.

Som vi gått presenterat i teorin ska forumet även ha möjlighet att utfråga och döma aktören. Genom att forumet i det här fallet har möjlighet att granska och utvärdera aktören finner vi Bovens femte och sjätte kriterium att vara uppfyllda.

Det framgick under intervjuerna att forumet i det här fallet inte haft möjlighet att ställa aktören inför konsekvenser, utan respondenterna har refererat till att andra forum har den makten. Dock talade respondenterna om att det förekom sanktioner och belöningssystem i form av förhöjda löner och sänkta förtroendekapital.

Baserat på den teori om flernivåstyrelse som använts i den här studien kombinerat med respondenternas upplevelser har det framkommit att det förekommer en typ 1 form av Multi-

level Governance. Den här typen präglas av vertikal och hierarkisk styrning. Respondenterna talade om att ansvar utkrävs genom den traditionella kommunala hierarkin samt att EU noggrant diktaterar vad som krävs för att pengar ska betalas retroaktivt till projektet. Det här tyder på att typ 1 kategoriseringen verkligen existerar i projektet.

Gällande existensen av typ 2 tendenser inom projektet är det tydligt att Tillväxt Biskopsgården haft klara inslag av dessa. Genom att de infört en roll som de benämnt projektkoordinator och som inte har något direkt ansvarsförhållande till någon under sig leder det till horisontella och informella relationer mellan betydande aktörer.

Respondenterna talade tydligt om att det fanns supranationella aktörer och flertalet nationella aktörer inblandade i Tillväxt Biskopsgården. Rent konkret nämndes de europeiska strukturfonderna och interreg- programmen som supranationella medens Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet var de aktörer från nationell nivå som varit inblandade. På subnationell nivå talades det bland andra om Västra Götalandsregionen, Business Region Göteborg, länsstyrelsen, näringslivet och Göteborgs Stad som helhet.

Boven diskuterar i sitt ramverk om de problem som kan uppstå när många aktörer är inblandade i implementeringen av en policy. Han menar att det kan rubba den vanliga ansvarskedjan och skapar en situation där det blir svårt att utkräva ansvar. Förekomsten av den här problematiken kunde vi hitta i bägge fallen, även om det i tillväxt Biskopsgården var något mer synligt än vad det var i tillväxt Kviberg.

Bovens (2007) nämner fyra strategier som offentliga organisationer kan använda för att lösa problemet med *många händer*. De är *Korporativt*, *Hierarkiskt*, *Kollektivt* och *Individuellt Ansvar*. En noggrannare beskrivning för dessa begrepp finns under teoriavsnittet. Under analyseringen av respondenternas utlåtande noterade vi att alla fyra lösningar återfanns i dessa samverksprojekt dock i olika utsträckning.

I Tillväxt Kviberg fick vi genom intervjuerna veta att de använder åtminstone två av dem fyra ansvarsstrategier. Respondenterna nämnde att i ansökan till Tillväxtverket dess positiva beslut av ansökan fungerar som ett slags formell avtal mellan alla samverksparterna, där alla parter förekommer som kollektiva organ som klassas som egna juridiska person. Alltså de ställs till svars kollektivt och inte varje enskilda medarbetare för sig. Detta är precis vad Bovens föreslår som en strategi för att kunna utkräva ansvar korporativt.

Respondenterna i bägge projekten påpekade att EU är tydliga med att det som står i ansökan också bör uppnås eftersom att de annars inte betalar ut pengar. Ansvar utkrävs hierarkiskt

uppifrån och ner, vilket sammanfaller med Bovens hierarkiska ansvarsutkrävningmekanism, det vill säga mekanismen där ansvarsutkrävning sker i enlighet med ett pyramidformat. Innebörden av det här är att aktörer ställs till svars med utgångspunkt i den högst uppsatta tjänstemannen. Här följer man alltså strikt 'the chain of command'.

Genom en respondent från Tillväxt Biskopsgården uppmärksammades det att de är mer positiva till att individuell ansvarsutkrävning. De anser att varje tjänsteman har ett personligt ansvar gällande sina egna arbetsuppgifter. Om avvikande handlingar förekommer ska den ansvariga personligen ställas till svars. Det inte organisationen som begått misstag utan det är individen som inte uppfyllt det den förväntats göra. Man för liknande resonemang som Boven gör, när han talar om individuellt ansvarsutkrävning som strategi i sitt ramverk för ansvar.

Boven (2007) lyfter fram tre indikatorer med vilka man kan få insyn i vad ansvar utkrävs för. De här indikatorerna är projektets resultat, projektets organisering och arbetsprocess samt projektets finansiella redovisning.

Underlag av de här typerna förekommer vanligtvis i de flesta utvärderingsrapporter. Boven menar att om det exempelvis förekommer avvikande handlande i den finansiella dimensionen kan man tydligt ingripa och utkräva ansvar av de som är ansvariga där.

En respondent menade att Tillväxtverket vill se att ekonomidelen fungerar som det har utlovats. Respondenten bekräftar att man lägger stort vikt vid det finansiella och att ansvarsutkrävning på basis av projektens ekonomi blir allt viktigare. En annan respondent menade att resultatet var det viktigaste underlaget för bedömning och hänvisade till att den nytta medborgarna får överväger det andra. Respondenten menade att EU och Göteborgs Stad tydligt har förklarat att de vill se resultat med projekten. Enligt respondenten är det viktigt att mekanismer för ansvarsutkrävning bygger på vad man vill med projektet. Andra respondenter menade att organisation, ekonomi och resultat hänger ihop och man kan inte säga att det ena är viktigare än det andra, finns inte ekonomi och organisation blir det inga resultat.

De är samtliga inne på att utformningen av mekanismer för ansvarsutkrävning bör bygga på organisation, ekonomi och resultat.

Som nämnt i teorin angående ansvar finns det idag ett problem med *många ögon*, det vill säga att det finns många olika typer av forum som kräver olika typer av ansvar. Boven diskuterar fem olika typer av ansvar; *politiskt, legalt, administrativt, professionellt och socialt*.

Den information som framförts under intervjuerna gällande bägge Tillväxt-projekten visar tydligt på att det främst förekommer legalt, administrativt och socialt ansvar. Respondenterna i Tillväxt Biskopsgården talar om att EU ställer tydliga krav på att det som står i ansökan uppnås. Själva ansökan blir ett juridiskt bindande avtal mellan EU och Göteborgs Stad där projekten i detalj behöver beakta mål och krav för att få den retroaktiva betalning som beslutats. Detta är enligt teorin just sådant som karaktäriseras av det *legala* ansvaret.

Det *administrativa* ansvaret präglas av den granskningsexplosion som finns idag där revisorer, inspektörer och controllers får en allt större roll i att bedöma och framföra ansvarsunderlag. Dessa utgår inte bara ifrån offentligt resursförbrukning utan de fokuserar även på att övervaka och kontrollera effektiviteten hos offentliga verksamheter. I de fall som ingått i studien har projektet alltid haft en ekonom som sett till att finanserna varit i sin ordning då detta är något som det administrativa ansvaret i stor grad bygger på.

Det *sociala* ansvaret utgår ifrån att media, intresseorganisationer och andra informella aktörer gör sin röst hörda för att, när de finner det lämplig, utkräva ansvar av tjänstemän gentemot medborgarna. Det här är något stämmer överrens med våra respondenters syn på frågan. Media spelar alltid en roll när det kommer till offentliga verksamheter och deras handlande.

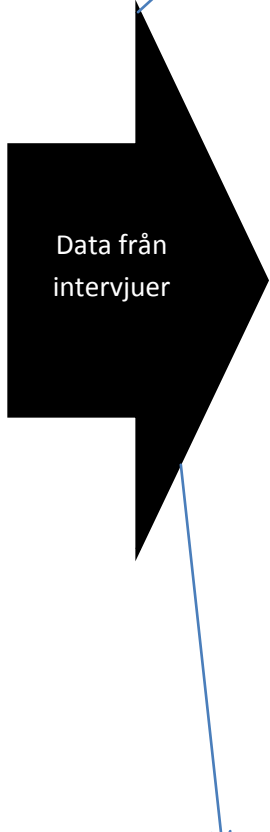
Av Boven fem olika typer av ansvar är det endast tre som beaktas i de här två samverkansprojekten mellan Göteborgs Stad och EU. De som inte stämmer in är det politiska och det professionella ansvaret.

Respondenternas sammanlagda uppfattning har lett oss till att uppleva det vertikala ansvaret som något förekommande i samverkansprojekt. EU uppvisar stor makt i det här sammanhanget exempelvis genom den regelbundna rapporteringen till Tillväxtverket. De interna hierarkiska ansvarsstrukturerna inom kommunen påvisar också de en tydlig *vertikal* ansvarighet i samverkansprojekt mellan Göteborgs Stad och EU. Internt i samverkansprojekten är det dock en mer *horisontal* ansvarighet som gäller då det är mer informella interaktioner mellan aktörerna. Det präglas inte lika mycket av hierarkiska strukturer och i vissa fall saknas även formella avtal som gör att aktörerna inte är lika skyldiga att ställa sig själva inför svars.

Diagonal ansvarighet karaktäriseras av en sorts två- stegs relation mellan aktör och forum. Exempel på *diagonala* ansvarsförhållanden är det administrativa där ombudmän, revisorer och andra granskningsorgan saknar formella maktverktyg för att ställa aktörer till svars. Detta är något som i större utsträckning varit del av samverkansprojekten. Dels genom den

internationella enheten som man varit skyldig att rapportera till men som inte haft någon formell makt, men även följeforskarna har saknat dessa formella maktverktyg.

Ifyllt Analysschema

Ansvarskriterier	Tillväxt Biskopsgården	Tillväxt Kviberg
Det finns ett förhållande mellan aktör och forum	Ansvar	
	Legal Administrativ Social	Legal Administrativ Social
Där aktören är förpliktad	Vertikalt Mer horisontalt Diagonalt	Vertikal Mindre horisontalt Diagonalt
Att förklara och rättfärdiga	Genom rapportering	Genom rapportering
Sitt handlande	1. Finansiellt 2. Resultat 3. Organisation	1. Resultat 2. Organisation 3. Finansiellt
Forumet kan utfråga	Krav på rapportering och med retroaktiva utbetalningar	Krav på rapportering och med retroaktiva utbetalningar
Döma	Individuellt Korporativt Hierarkiskt	Korporativt Hierarkiskt
Och aktören kan ställas inför konsekvenser	Förekommer i mindre grad sanktioner och belöningar.	Förekommer i mindre grad sanktioner och belöningar.

Multi-level Governance	Tillväxt Biskopsgården	Tillväxt Kviberg
Olika inblandade nivåer	Supranationell Nationell Sub-nationell	Supranationell Nationell Sub-nationell
Typ 1	Hierarkisk	Hierarkisk
Typ 2	Mer horisontal	Mindre horisontal

Slutsats

För att besvara studiens huvudfråga inleder författarna med att först svara på delfrågorna. Delfrågorna var tänkta att mer detaljerat hantera de två delar som finns i ansvar, nämligen ansvarighet och ansvarsutkrävande.

Gällande den första delfrågan kom vi fram till att samverkan mellan Göteborgs Stad och EU formats av en tydlig ansvarighet. Genom de vertikala förhållanden som funnits mellan parterna som en konsekvens av europeisk prägel i flernivåstyret har det fått effekter på ansvarigheten som är tydligt vertikal. EU:s representant i frågan, Tillväxtverket, har formella och juridiskt bindande avtal, i form av projektansökan och efterföljande beslut, med Göteborgs Stad samt projektägaren. Hierarkin är även den tydlig då det av studien framgår att Tillväxtverket har stor auktoritär makt över samtliga inblandade aktörer. Internt inom samverkansprojekten förekommer dock mer horisontal ansvarighet som inte är lika tydlig vilket det empiriska materialet bevisat. Det här kommer som en följd av att det förekommer informella och juridiskt icke-bindande avtal internt mellan samverkansparterna på lokal nivå. Ansvarigheten fördelas främst individuellt och korporativt det vill säga att individer inom projekt tilldelas ansvarighet för just sin del i projektet samtidigt som organisationer inom projekt blir ansvariga som egna juridiska personer.

Den andra delfrågan fokuserar på hur ansvarsutkrävandet ser ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU. Svaret på den frågan är att ansvarsutkrävandet är delvis otydligt. Som en konsekvens av svaga och informella sanktionsmekanismer och belöningsystem som finns internt i samverkansprojekten blir ansvarsutkrävandet lidande. Ansvarsutkrävandet präglas även av de vertikala och diagonala dimensioner som förekommer inom projekten. Genom att det finns hierarkiskt överstående aktörer som kräver rapportering och uppföljning men som inte har några formella maktverktyg till att utkräva ansvar blir detta märkbart. Dock är ansvarsutkrävandet tydligt mellan Göteborgs Stad och EU då Tillväxtverket kräver rapportering och uppföljning genom hierarki samt utkräver ansvar genom att bedöma projektets finanser och därefter besluta om retroaktiv utbetalning. Ansvarsutkrävandet inom samverkan mellan Göteborgs Stad och EU sker främst kollektivt i form av att misslyckade projekt läggs ner utan hänsyn till vem som gjort vad i projekten.

Genom att svara på de två delfrågorna har det underlättat för författarna att besvara huvudfrågan som var; ”*hur ser det demokratiska ansvaret ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU ur ett flernivåstyre?*”

Svaret på den här frågan är att förhållandet mellan aktör och forum präglas av tydliga vertikala och hierarkiska strukturer men som även innehåller otydligheter gällande främst ansvarsrelationer på sub-nationell nivå. Ansvaret karaktäriseras även av starka diagonala aktörer som med hjälp av underlag i form av rapporter och uppföljningar bidrar de auktoritära beslutsfattarna med information om aktörernas handlande och då med störst fokus på det finansiella.

Otydligheten kring ansvaret i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU blir särskilt märkbart när ansvarighet fördelas individuellt och korporativt men som utkrävs kollektivt. Där uppstår det en motsägelse i form av att delar av ett projekt kan vara misslyckat och genom det orsaka att ett helt projekt stängs ner.

Ansvaret i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU har i den här studien upplevts som till stor del välstrukturerat och mycket tydligt gällande flera aspekter, trots de otydligheter som framkommit kring ansvarsutkrävning och sanktionsmöjligheter. Efter att ha genomfört studien delar författarna Boven mening att ansvar är ett svårdefinierat begrepp som kräver större och noggrannare forskningsinsatser. Dock har författarna med hjälp av teori och empiri funnit möjligheter att kunna uttala sig om hur ansvaret ser ut i samverkan mellan Göteborgs Stad och EU.

Referenslista

Böcker

- Bache, I. & M. Flinders. 2004. *Multi-level Governance*. Oxford: Oxford University Press
- Bachtler, John & Turok, Ivan. 1997. *Coherence of Eu Regional Policy*. Taylor & Francis Group
- Bryman, Alan. 2001. *Samhällsvetenskapliga metoder*, uppl 2, Liber
- Considine, Mark. 2005. *Making public policy*, Polity press, UK
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Wängnerud, Lena. 2007. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, tredje upplagan. Elanders Gotab.
- Lantz, Annika. 2013. *Intervjumetodik*. Studentlitteratur AB
- Lindberg, Kajsa. 2009. *Samverkan*. Malmö: Liber AB
- Montin, Stig. 2007. *Moderna kommuner*, Liber AB
- Olsson, J. and Jakobsson, E. 1997. *Politisk demokrati och EU-integrerad regionalpolitik*
- Patel, R., & Davidsson, B. 2011. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Reichel, Jane . 2010. *Ansvarsutkrävande-svensk förvaltning i EU*, Jure Förlag AB Stockholm

Tidningsartiklar

- EU-upplysningen. 2012. *EU-valet 2014*. [ONLINE] Tillgänglig på: <http://www.eu-upplysningen.se/eu-valet/>. [Accessed 16 May 14].
- Göteborgs Posten. 2011. *Göteborg Ansvariga politikern: Upp är ett jättefiasko*. [ONLINE] Tillgänglig på: <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.793019-ansvariga-politikern-upp-ar-ett-jattefiasko>. [Accessed 16 May 14].
- Göteborgs Posten. 2012. *"Någon måste ju ha ansvar"*. [ONLINE] Tillgänglig på: <https://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.792658--nagon-maste-ju-ha-ansvar->. [Accessed 16 May 14].

Vetenskapliga artiklar

- Boven, M. 2007. *Two Concepts of Accountability: Accountability as a Virtue and as a Mechanism*.

Lindberg, K. Czarniawska, B. 2006. "Knotting the action net, or organizing between organizations" *Scandinavian journal of Management* 22:292-306

Lundquist, Lennart. 1999. Hotet mot den politiska demokratin. Erik Amnå (red.). *IDemokrati och medborgarskap*, 225-256.

Petterson, M. 2005. *Politiska resultat, politiskt förtroende och möjligheter till ansvarsutkrävande*.

Rapporter

Montin, Stig. 2010. Kommunerna och flernivåstyrningen i EU. I *Flernivåstyrning, framgångsfaktorer för kommuner, regioner och staten*, 120-146.

https://www.skane.se/upload/Webbplatser/RU/Dokument/Flerniv%C3%A5styrning_0311.pdf#page=61

Webbsidor

Europeiska kommissionen. (2012). *Additionalitetsprincipen*. Tillgänglig på: http://ec.europa.eu/regional_policy/glossary/additionality_sv.cfm. [Accessed 23 May 14].

Göteborgs Stad. 2011. *EU-projekt inom Göteborgs Stad*. [ONLINE] Tillgänglig på: http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/internationellt-samarbete/europeiskt-samarbete/euprojekt/lut/p/b1/04_Sj9Q1MjCzMDM0NrYw14_Qj8pLLMtMTyzJzM9LzAHxo8ziQw0NAi2cDB0NDEJ9nQw8_czDnDyd_Q0dfUyACiKBCgxwAEcDQvr9PPJzU_Vzo3IsALaOB3g!/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/. [Accessed 16 May 14].

Göteborgs Stad. 2012. *Nya insikter genom EU-projekt*. [ONLINE] Tillgänglig på: <https://www.goteborg.se/wps/wcm/connect/a761b88d-4e13-4d29-ab3a-2a91fffcae0b/Nya+insikter+genom+EUprojekt+2012.pdf?MOD=AJPERES>. [Accessed 16 May 14].

Intervjuer

Intervju 1. Petra Senthén, Projekt koordinatör vid internationella avdelningen på Statsledningskontoret i Göteborgs Stad 2014-05-07

Intervju 2. Klas Forsberg, Chef för utveckling på Statsledningskontoret i Göteborgs Stad 2014-05-12

Intervju 3. Axel Pettersson, Idrott-och föreningsförvaltningen, Projekt(Utvecklingsledare)
Tillväxt Kviberg. 2014-05-12

Intervju 4. Rosie Rothstein, Internationell koordinator i Tillväxt Biskopsgården 2014-05-16

Intervju 5. Rune Karlsson, F.d. Projektägare vid Idrott- och föreningsförvaltningen i
Göteborgs Stad 2014-05-19

Intervju 6. Tor-Leif Larsson, Stadsdelsdirektör vid stadsdelen Västra Hisingen i Göteborgs
Stad 2014-05-21

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor:

Vad är ditt namn?

Vart arbetar du?

Skulle du berätta lite kort om vad Tillväxt Biskopsgården och/ eller Kviberg var för något och vad projektet hade för mål?

Hur skulle du beskriva din befattning?

Vad är dina arbetsuppgifter?

Vad har du för mål med ditt arbete?

Tema 1: Multi-level Governance

Hur ser du på Göteborgs Stad som en aktör inom EU:s regionalpolitik?

Vilka tror du är drivkrafterna bakom arbetet med att utföra regionalpolitiken?

Hur ser du generellt på DIN roll i projektsamverkan mellan Göteborgs Stad och EU?

Tema 2: Ansvar

Hur ser du på de formella maktpositionerna i de här samverkansprojekten?

Hur utformas målen för projektsamverkan?

Hur avgör man vem/vilka som är ansvariga för vad i samverkansprojekt?

Vad var din roll i Tillväxt Kviberg/Biskopsgården?

Vem eller vilka är du ansvarig inför?

Vem eller vilka är ansvariga inför dig?

Vilka skulle du säga är projektledares skyldigheter?

Förekommer det belöningsystem eller sanktioner gentemot projektansvariga?

Om så, vem beslutar om dessa åtgärder i sådana fall?

- Vad använder de för beslutsgrunder?

Finns det informella aktörer som uttrycker sig i frågan om sanktioner?

Förekommer det löpande rapportering och uppföljning under projektens gång?

Hur ser de formella avtalen mellan projektparterna ut?

I utvärderingen av projekt, vilka aspekter väger enligt dig tyngst av dessa;

Ekonomiska

Organisatoriska

Resultat/ produkt